

Nr 36.

Ankom till riksdagens kansli den 26 april 1927 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om utsträckt befogenhet för förvaltning av bysamfällighet.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 32, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Pers* föreslagit riksdagen anhålla hos Kungl. Maj:t att till nästa års riksdag låta utarbета och för riksdagen framlägga ett sådant förslag till ändring av lagen av den 13 juni 1921 om förvaltning av bysamfälligheter m. m., att förvaltningens befogenhet även utsträckes att omfatta köpeskillningar och skadeersättningar, som uppkommit från byarnas gemensamma ägor innan förvaltningen satts i verket.

Lagen den 13 juni 1921 om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter avser *dels* bys eller annat skifteslags samfällda ägor, som vid skifte eller annan laga delning eller sämjedelning undantagits för gemensamt behov eller uteslutits från delningen, ävensom mark, som eljest är gemensam för två eller flera fastigheter med i övrigt skilda ägor, *dels ock* rättigheter eller förmåner, som äro samfällda för två eller flera fastigheter med helt eller delvis skilda ägor. Såsom erinrades i det sakkunnigbetänkande, vilket legat till grund för ifrågavarande lagstiftning, äro av sådana rättigheter främst att beakta vissa servitut, som jämlikt skiftesstadgans 6 § kunna direkt omsättas i jord genom utbrytning vid skifte, nämligen rätt, som tillkommer ägare av hemman att samfällt med hemman i annat skifteslag å dess mark begagna skogs fång eller mulbete eller taga torv, sten, grus, lera eller dylikt. Beträffande det jämväl i samma paragraf upptagna fiskeservitut gälla däremot vissa bestämmelser i lagarna den 27 juni 1896 om rätt till fiske samt den 30 juni 1913 om gemensamhetsfiske. Andra rättigheter, som böra hit hänföras, äro sådana, som bibehållits gemensamma för ett skifteslag, ehuru själva marken delats, såsom samfällt bete å skiftad utmark, jakt m. m.

Förutsättning för lagens tillämpning är, att delägarna i en samfällighet ej kunna enas om samfällighetens användning. I dylikt fall kan, om delägarna äro tre eller flera, envar av dem påkalla sammanträde för gemensam överläggning och beslut. Fås intet beslut till stånd, står det öppet för varje delägare att begära godmansförvaltning av samfälligheten. Sistnämnda utväg erbjudes ock omedelbart för det fall, att delägarna endast äro två.

De beslut, som fattas å gemensamt sammanträde, kunna avse antingen en mera stadigvarande ordnad förvaltning av samfälligheten för delägarnas gemensamma räkning eller en mera tillfällig användning därav vare sig genom brukande för egen räkning eller genom utlegning eller ock slutligen samfällighetens avhändande. Då beslut fattas om samfällighetens ställande under förvaltning för gemensam räkning, skall ock antagas reglemente, angivande grunderna för denna förvaltning. I reglementet skola bland annat upptagas bestämmelser om användande av vinsten av förvaltningen, i avseende varå skall iakttagas, att behållna avkastningen bör användas antingen till företag, som lända till gemensam nytta för de fastigheter, vilka hava del i ägan, såsom skogskultur, anläggning och underhåll av vägar och broar eller dylikt, eller ock till fondering eller utdelning till delägarna efter delaktighet i ägan. Reglementet skall underställas rättens prövning och fastställelse.

Om ägas ställande under förvaltning av god man beslutar å landet domaren och i stad rätten. Särskilda förvaltningsföreskrifter kunna meddelas av rätten.

Motionen. Till stöd för sin ovan återgivna hemställan har motionären anført bland annat:

Det har befunnits, att lagen icke alldeles täcker det behov, för vars tillgodoseende den tillkommit. Det har hänt, att en by har avhänt sig avverkningsrätt till skog innan förvaltning kommit att anordnas. Först med tillgången till ett större penningbelopp och den vård skogen krävt efter en genomhuggning har förvaltningsfrågan blivit aktuell. Delägarna i byn ha ansett att det samlade beloppet borde förvaltas gemensamt för att med avkomsten bestrida utgifter för byns gemensamma behov av olika slag. Det har emellertid dragits i tvivelsmål, om en sträng tolkning av lagen medgivit en sådan anordning som att taga under gemensam förvaltning ett penningbelopp, som uppkommit av i regel en gemensam skog, innan förvaltning definitivt blivit anordnad.

Flera liknande fall ha uppstått genom Siljans reglering. Ersättningsbelopp för skada å gemensam mark har utdömts, men det har ansetts osäkert om lagen i sin nuvarande lydelse medgiver att anordnad förvaltning kan övertaga dessa medel. Det kan till och med hända att medlen skulle komma till användning för tillgodoseende av ett allmänt behov för vilket ersättningen utgått, t. ex. anskaffande av ett grustag för byns gemensamma räkning.

Lagen borde utvidgas att omfatta befogenhet för förvaltning att övertaga medel som influtit för gemensam egendom av det slag lagen rör, innan förvaltning kommit till stånd.

Utskottet. De spörsmål, varom i denna motion är fråga, beröra tydligen mycket nära de ämnen, som äro avhandlade i bysamfällighetslagen. Särskilt då det gäller förvaltning av medel, som influtit vid försäljning av ägor, som förut förvaltats enligt nämnda lag tillsammans med andra ägor, som allt fortfarande lyda under lagen, synes hinder icke förefinnas för dessa medels förvaltning enligt lagen. Mera tvivelaktigt torde det vara, om en samfälld äga försåls, innan lagen trätt i kraft, men om vid ikraftträdandet inköpsmedlen allt fortfarande stått under gemensam förvaltning, tillsammans med de ännu osålda ägorerna, synes det tydligen synnerligen önskvärt, att denna gemensamma förvaltning finge fortfa. Huruvida så kan äga rum redan under

den nu gällande bysamfällighetslagen eller för ändamålet tarvas ändring eller tillägg till densamma, torde böra bliva föremål för särskild undersökning. Det synes uppenbart, att den s. k. Dalautredningen icke kan undgå att under sitt arbete företaga en dylik undersökning ävensom av andra härmed sammanhängande spörsmål. Då således någon särskild anhållan om en utredning i dessa avseenden icke kan vara erforderlig, får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 26 april 1927.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerman, Hederstierna, Klefbeck, P. E. A. Jansson, G. Dahl, Julin** och *Per Gustafsson*;

från andra kammaren: herrar *af Ekenstam, Lindley, Jansson* i Edsbäcken, *Söderberg, Karlsson* i Vätö, *Johanson* i Huskvarna, *Sjögren* och *Persson* i Trängen.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Åkerman*, som förklarar, att enligt hans mening utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

»Bysamfällighetslagen åsyftar att möjliggöra utnyttjandet av samfällda ägor eller rättigheter, som eljest i brist av åsämjande rörande sättet för deras användning icke skulle komma delägarna till nytta. Lagens syfte är däremot icke att bereda möjlighet till förvaltning för gemensam räkning av penningmedel. Dock kan enligt stadgande i lagen behållen avkastning av förvaltning, för vilken skall gälla reglemente, användas — förutom till utdelning — till företag, som lända till gemensam nytta för de fastigheter, vilka hava del i samfälligheten, samt till fondering. På grund av detta stadgande kan följaktligen en jämlikt lagen anordnad förvaltning av en samfällighet jämväl komma att omfatta penningar. Däremot lämnar lagen icke några föreskrifter om förvaltning av penningar, som influtit vid avhändande av en samfällighet. Dessa medel torde därför böra utdelas till delägarna, såframt ej annat överenskommes,

Motionären önskar nu en sådan utvidgning av bysamfällighetslagen, att förvaltning med stöd av denna lag skulle kunna anordnas även beträffande vissa penningmedel, som influtit, innan förvaltning av samfälligheten enligt lagen anordnats. Vad angår av motionären särskilt omförmälda medel, nämligen ersättning för skada å mark och gottgörelse för upplåten skogsavverkningsrätt, lärer ersättning för skada å mark närmast vara att likställa med medel, som erhållits vid samfällighets avhändande, vadan ett utsträckande av bysamfällighetslagen till sådana skadeersättningsmedel enligt vad ovan framhållits rörande lagens syftemål torde få anses uteslutet. Gottgörelse för upplåten skogsavverkningsrätt torde däremot få anses som avkastning av samfälligheten, och en utvidgning av bysamfällighetslagen därhän, att sådana före förvaltningen influtna medel kunde i samband med samfälligheten ställas under förvaltning enligt lagen, skulle därför kunna ifrågasättas. En dylik utvidgning av lagen synes emellertid icke kunna göras tillämplig å redan före tidpunkten för lagändringens ikraftträdande förefintliga medel. En tvångsvis anordnad förvaltning av sådana medel kunde nämligen leda till kränkning av redan uppkommen rätt till utdelning. Och vad beträffar medel, som inflyta efter nämnda tidpunkt, är att märka, att, så länge samfälligheten ej ställts under förvaltning enligt lagen, fordras enhällighet mellan delägarna för att en upplåtelse av nyttjanderätt till samfälligheten skall komma till stånd. Men i dylikt fall måste antagas, att enighet uppnås även angående vinstens användning, och lagbestämmelser därom äro då överflödiga.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.»